

Crikvenički prioriteti u promicanju zdravlja

Gospodarenje prostorom jedna je od najslabijih karika među preduvjetima zdravog života na ovom prostoru. Razlog tomu je nerazumijevanje značaja i uloge prostora u životu i radu čovjeka

Crikvenica je jedan od »mladih« gradova uključenih u projekt »Zdravi grad« koji od 2003. godine prikuplja iskustva drugih hrvatskih projektnih gradova. Da bi ušao u društvo »Zdravih gradova« Grad Crikvenica trebao je provesti metodu brze procjene zdravstvenih potreba u zajednici, tzv. RAP. Primjena metode brze procjene zdravstvenih potreba prvi je korak u procesu planiranja zdravstvenih intervencija u zajednici. Provođenje RAP-a u Crikvenici pokrenuo je, u jesen 2004., Upravni odjel za javne potrebe Grada Crikvenice. Najprije je odabrano devedeset panelista (predstavnik gradske uprave, zdravstvenih djelatnika, političara, predstavnika nevladinog sektora, udruga, predstavnika Crkve, gospodarstvenika, ostalih institucija itd.) koje smo pismenim putem zamolili da dajući odgovore na šest postavljenih pitanja napišu esej o svome gradu. Do kraja studenoga 2004. prikupljeno je 35 eseja koji su zatim, u Školi narodnog zdravlja »Andrija Štampar« obrađeni metodom analize slobodnog teksta. U međuvremenu su suradnici Upravnog odjela prikupili relevantne postojeće pisane dokumente (podaci iz popisa stanovništva, rutinska zdravstvena dokumentacija, podaci MUP-a, Zavoda za zapošljavanje i dr.) iz kojih su se također

Što su »Gradska slika zdravlja« i »Gradski plan za zdravlje«?

Već od kasnih osamdesetih godina 20. stoljeća Škola narodnog zdravlja »Andrija Štampar« preuzela je ulogu metodološkog centra za razvoj pokreta zdravih gradova te, između ostalog, pomogla u dizajniranju instrumenata i razvoju metode koju će hrvatski gradovi primijeniti u kreiranju svojih strateških dokumenata za zdravlje. S obzirom na poratno stanje i ekonomske mogućnosti hrvatskih gradova metoda je trebala biti: brza (da je provedba moguća u kratkom vremenu), ne skupa (da ne zahtijeva veliku potrošnju vremena stručnjaka i finansijskih sredstava), znanstveno utemeljena (valjana), osjetljiva (sposobna reflektirati lokalne specifičnosti), participativna (da uključuje sve tri glavne interesne grupe: političare, struku i građane), sposobna pokrenuti akciju u što kraćem vremenu, te omogućiti održivost projekta (podržati buduću suradnju interesnih grupa).

Od nekoliko mogućih alternativnih metodoloških pristupa izabrana je metoda brze procjene (RAP-a) modificirana tako da bi se njezinim korištenjem (a) dobila ocjena zdravlja u gradu (na temelju čega će se izraditi Gradska slika zdravlja), (b) odredila prioriteta područja aktivnosti za rad projekta (Zdravi grad), (c) oformile tematske grupe oko odabranih prioriteta područja, te (d) izradio Gradski plan za zdravlje.

Od 1996. godine do danas devet je hrvatskih gradova primijenilo ovu metodu brze procjene potreba – Pula, Metković, Rijeka, Karlovac, Varaždin, Zagreb, Split, Dubrovnik i Crikvenica.

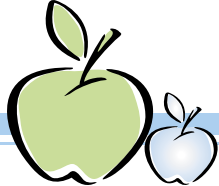
Proces izrade »Gradske slike zdravlja« i »Gradskog plana za zdravlje« otvorio je mogućnost za široko uključivanje i jačanje zajednice, odnosno poslužio je kao katalizator za stvaranje »kompetentnih zajednica« u Hrvatskoj.

mogli izvesti indirektni pokazatelji zdravlja za Grad Crikvenicu.

Početkom prosinca 2004. godine održan je radni sastanak – konsenzus konferencija kojoj je nazočilo tridesetak sudionika. Prisutnima su predočeni najzanimljiviji i najčešći odgovori iz njihovih eseja i statistički pokazatelji zdravlja u gradu. Nazočni su najprije pojedinačno, a zatim u malim grupama odabrali tri, po njihovu mišljenju, najznačajnija problema. Poštujući odabir malih grupa formirana je zajednička lista, tj. postignut je konsenzus oko četiri prioriteta područja budućeg rada projekta »Crikvenica – Zdravi grad« (prioriteti nisu poredani po značaju ili važnosti, op. a.): unapređenje kvalitete života djece i mladih, kultura i amaterizam, valorizacija i razvoj gospodarskog potencijala i ekološko gospodarenje prostorom.

Kad je riječ o unapređenju kvalitete života djece i mladih utvrđeno je da u Crikvenici nedostaje aktivnosti ali i kvalificiranih voditelja koji bi omogućili djeci i mladima da kvalitetno provode svoje slobodno vrijeme.

Što je »Zdrava zajednica«?

Projekt »Zdravi grad« podržava pristup zajednici na temelju spoznaje da zajednice raspolažu kapacitetom rješavanja vlastitih problema te da im treba pristupiti na način koji će podržati njihovu snagu umjesto dokazivati njihove probleme i slabosti. Organizacije u zajednici bazirane su na principu sudjelovanja, što podrazumijeva aktivnu uključenost ljudi zahvaćenih problemom u definiranju problema, planiranju i postavljanju stepenica za rješavanje problema te uspostavljanju struktura da se željene promjene očuvaju. Princip »vlasništva« usko je vezan uz princip participacije. »Vlasništvo« podrazumijeva da članovi zajednice imaju osjećaj odgovornosti, kontrolu nad cjelokupnim programom promoviranja promjena i da će ga nastaviti podržavati i nakon inicijativnih organizacijskih napora. Jačanje zajednice je termin koji se često pojavljuje u literaturi »Zdravog grada«. Sam pojam »jačanja« (empowerment) najčešće se definira kao proces kojim pojedinci, organizacije i zajednice stječu moć gospodarenja svojim životima. Temeljni ključ osvjetljavanja procesa jačanja zajednice i socijalne promjene razumijevanje je interakcije i međusobnog preplitanja triju komponenata: učenja, akcije i promjene.

Učenje zajednice ojačano je kroz direktnu akciju, a kroz proces aktivnog učenja razvijaju se vještine koje zajednicu čine kompetentnom zajednicom. Taj termin označava zajednicu koja se brine za svoje članove i pomaže im izlaziti na kraj s problemima ili mijenjati vanjske sile okruženja.

Takva se zajednica sposobna nositi s vlastitim problemima, obogatiti vještinama, prikupiti energiju i iskustvo te, koristeći se s vanjskim i unutarnjim potencijalima, sama odlučiti i rješavati probleme s kojima je suočena.

Cilj je djelovanja unaprijediti kvalitetu života djece i mladih u gradu djelujući na odgojno-obrazovne institucije (unapređenje kvalitete unutar postojećeg sustava odgoja i obrazovanja) i na institucije koje mogu unaprijediti ponudu vezanu uz slobodno vrijeme mladih. Neke od predloženih aktivnosti jesu: uvesti produženi boravak u osnovne škole, školske razvojne timove nadopuniti zapošljavanjem (za početak jednog) psihologa, zaposliti profesionalne voditelje programa za djecu i mlade u kulturi i športu, ali tako da u konačnici aktivnosti za djecu budu ili besplatne ili imaju simboličnu cijenu, izraditi vodič za slobodno vrijeme mladih, i drugo.

Vezano za kulturu i amaterizam zaključeno je da aktivnost stanovništva Grada Crikvenice u konzumiranju kulturnih događanja nije zadovoljavajuća, dok je na području sportskih aktivnosti situacija nešto bolja. Razlozi tomu su s jedne strane nepostojanje adekvatnog prostora za odvijanje kulturnih aktivnosti (nedostatak višenamjenskog prostora za kulturna događanja) i nedostatna animacija stanovnika da participiraju u događanjima, te s druge strane manjak angažiranosti stručnog kadra, tj. animatora. Ubuduće treba pokušati u svim mjestima Grada Crikvenice reaktivirati KUD-ove, stvoriti uvjete za muzejsku, književnu, likovnu i sportsku djelatnost te sazvati okrugli stol volontera i profesionalnih voditelja koji rade u kulturi grada Crikvenice.

Kad je riječ o valorizaciji i razvoju gospodarskog potencijala ključan je problem nazadovanje uzrokovano sužavanjem razvoja na monogospodarsku djelatnost – turizam. Kriza

turističke djelatnosti i zastarjelost (objekata i pristupa) zahtijeva rad na razvoju komplementarnih djelatnosti i otvaranju poduzetničke zone. Izuzetno je važno djelovati u cilju povezivanja s okruženjem – ponajprije općinom Vinodolskom, zatim utjecati na novo kvalitetno zapošljavanje, planiranje i razvoj te dati šansu novim, mladim i stručnim kadrovima. Sve bi to trebalo utjecati na smanjivanje broja nezaposlenih te dovesti do povećanja prosječnih plaća i životnog standarda.

Gospodarenje prostorom jedna je od najslabijih karika među preduvjetima zdravog

života na tom prostoru. Razlog tomu je loš i pogrešan odnos, zapravo nerazumijevanje značaja i uloge prostora u životu i radu čovjeka. Loše korištenje prostora očituje se u pretjeranoj izgradnji smještajnih kapaciteta, tzv. »apartmana«, što čini veliku štetu u prostoru, ali u budućnosti i turizmu kao osnovnoj privrednoj grani ovoga kraja.

Potrebno je zaustaviti prekomjernu izgradnju, poboljšati kvalitetu postojećih smještajnih kapaciteta i riješiti problem infrastrukture, koja ne može pratiti brzo širenje »apartmanskih« naselja, riješiti problem parkirališta izgradnjom garaža na više razina, vratiti »staru školu« kulturnim sadržajima, očistiti i uklopiti u promet Kotorsku ulicu, uz Dubračinu napraviti šetalište i drugo.

U narednom je razdoblju potrebno temeljne dokumente, Gradsku sliku zdravlja i Gradski plan za zdravlje, dati na raspravu i usvajanje Gradskom poglavarstvu i Gradskom vijeću te pružiti svu potrebnu podršku radu tematskih grupa, kako bi pokrenule sve, na konferenciji dogovorene, aktivnosti i ostvarile postavljene ciljeve, jer su postignuća (ostvarivanje rezultata) najbolji stimulans za budući rad. Projekt ne pretpostavlja novo zapošljavanje. Upravni će odjel za javne potrebe u okviru svojeg djelokruga rada i mogućnosti podupirati i servisirati projekt »Zdravi grad«, što ne znači da u nekom budućem razdoblju po pojedinim konkretnim aktivnostima neće postojati potreba za povremenim angažiranjem vanjskih suradnika.

Projekt će se financirati iz Gradskog proračuna, što znači da je važno svake godine posebnom stavkom »Zdravog grada« u Proračunu Grada osigurati sredstva za njegovo provođenje.

Mr. sc. Damir Gašparović,
Gradsko poglavarstvo Crikvenica
damir.gasparovic@grad-crikvenica.htnet.hr

